

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

**Ijtimoiy-gumanitar
fanlarning dolzarb
muammolari**

3-maxsus
son (6-jild)

2026

SCIENCEPROBLEMS.UZ

**IJTIMOIY-GUMANITAR FANLARNING
DOLZARB MUAMMOLARI**

№ 5/3 (6) – 2026

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2026

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent;

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori;

Xolikulov Axmadjon Boymahammadovich – tarix fanlari doktori;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent;

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b.;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.;

Jabborova Charos Aminovna - iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

09.00.00- FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdulkaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari doktori (DSc), Professor.

10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Qodirova Muqaddas Tog'ayevna - filologiya fanlari nomzodi, dotsent.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yurist;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b.,;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor;

Asadov Shavkat G'aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar doktori (PhD);

Jo'rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Normatov Bekzod Akrom o'g'li — yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi;

13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD);

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD);

Sulaymanova Dildora Nazarovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasini mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD).

22.00.00- SOTSILOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po'latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo'tayev Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro'yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrdagi 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo'yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil: scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

<i>Алимджанов Бахтиёр Абдихакимович</i> БАЙСТВО В РУССКОМ ТУРКЕСТАНЕ: ИСТОРИОГРАФИЧЕСКИЕ ИНТЕРПРЕТАЦИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ ИССЛЕДОВАНИЯ	9-14
<i>Мамасайдов Лutfillo Payzullo o'g'li</i> XALQ TA'LIMI SOHASIDAGI ISLOHOTLARNING YANGI BOSQICHI	15-19
<i>Aminov Hamidulloh Abdirahimovich</i> “TURKISTON ULAMOSI” ASARIDAGI TARIXCHI OLIMLAR	20-24
<i>Norboyev Sarvar Qahramon o'g'li</i> MADANIY MEROSNI MUHOFAZA QILISHDA YUNESKO KONVENSIYALARNING AHAMIYATI	25-28
<i>Mamarajabova Nilufar</i> ASTRONOMIYA VA MATEMATIKA SOHASIDA SAMARQANDLIK OLIMLARNING O'RNI (IX-XII ASRLAR)	29-33

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

<i>Кузубоев Бехзод Хамидович</i> ОЦЕНКА ДИНАМИЧЕСКОЙ ВЗАИМОСВЯЗИ МЕЖДУ ЗЕЛЕННОЙ ЭНЕРГИЕЙ, ВЫБРОСАМИ CO2 И ЭКОНОМИЧЕСКИМ РОСТОМ НА ОСНОВЕ МОДЕЛИ TVP-VAR.....	34-40
--	-------

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

<i>Toshboboyev Maksud Jalilovich</i> SUN'YIY VA TABIIY INTELLEKT DIALEKTIKASINING GLOBAL XAVFSIZLIK, MEHNAT BOZORI, TA'LIM VA MADANIYAT SOHALARIDA MOHIYATI	41-46
<i>Yorqulov Hakimbek Otaqulovich</i> MILLIY INTELLEKTUAL SALOHİYATNI RIVOJLANTIRISHDA QADRIYATLAR OMILI.....	47-52
<i>Xolnazarov Ismatillo Sohibovich</i> FAZL AL-HAQ XAYRABODIYNING “HADIYYAT AL-SA'IDIYYA” ASARIDA BORLIQ TA'LIMOTI VA UNING IJTIMOIIY-AXLOQIY AHAMIYATI.....	53-58
<i>Xaitov Lazizbek Azamatovich</i> ABU ABDULLOH MUHAMMAD IBN ALI HAKIM TERMIZIYNING “MA'RIFATUL ASROR” ASARIDA BILISH FALSAFASI VA GNOSEOLOGIK QARASHLAR TAHLILI	59-62
<i>Azimova Charos Azamatovna</i> FALSAFIY-DINIY G'OYALARNING YOSHLAR XULQ-ATVORIGA TA'SIRI	63-68
<i>Rajabov Alisher Shavkatovich</i> SA'DIDDIN HAMAVIYNING TAJALLI VA HIJOB HAQIDAGI QARASHLARINING “VAHDAT UL VUJUD” G'OYALARI BILAN BOG'LIQLIGI	69-73
<i>Boymurodov Ilxombek Xayitmurodovich</i> VIRTUAL JAMOALAR VA RAQAMLI IDENTIFIKATSIYALASH JARAYONLARINING FALSAFIY TAHLILI	74-78

<i>Yakubov Azimjon Akmalovich</i> ABU SA'D ABDULMALIK IBN MUHAMMAD AL-XARGUSHIY AN-NISHOPURIY TA'LIMOTIDA NAFS MASALASI.....	79-83
<i>Ashurova Mahbuba Axtamovna</i> MUZEYLAR FAOLIYATINI TADQIQ ETISHNING IJTIMOIIY-FALSAFIY HAMDA METODOLOGIK MASALALARI	84-88
<i>Mamadaliyev Husanboy Yigitali o'g'li</i> MAHALLA RIVOJLANISHINING YOSH AVLOD TARBIYASIDAGI ROLI.....	89-92

10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI

<i>Narzikulova Rayhona</i> HUMOUR AS COGNITIVE–PRAGMATIC SCRIPT OPPOSITION: AN INTEGRATIVE LINGUISTIC MODEL.....	93-98
<i>Hasanova Gulhida Abdulaziz qizi</i> O'ZBEK TILSHUNOSLIGIDA HARAKAT FE'LLAR MUAMMOSI	99-108
<i>Yakubova Nilufar Egamberganovna</i> ESKI O'ZBEK TILIDAGI AYRIM ARABCHA IZOFALI BIRIKMALARNING LEKSIKALIZATSIYASI	109-114
<i>Asqarova Zulayxo Yangiboyevna</i> XORAZM TARIXNAVISLIGIDA “TO'YNOMA” AN'ANASI: SHAKLLANISHI VA KOMPOZITSION TUZILISHI	115-120

12.00.00 – YURIDIK FANLAR

<i>Shagilova Gulxatisha Koptleuovna</i> SOG'LIQNI SAQLASH TUSHUNCHASINING KONSTITUTSIYAVIY-HUQUQIY MAZMUNI.....	121-125
<i>Komilov Lazizjon Zokirjon o'g'li</i> O'QOTAR QUROLNI QO'LLASH HUQUQIDA ZARARNI MINIMIZATSIYA QILISH BO'YICHA KOREYA AMALIYOTI.....	126-133
<i>Uzbekova Dilshoda Tulkinovna</i> DAVLAT XIZMATLARINI RAQAMLASHTIRISH — KORRUPSIYAGA QARSHI KURASHNING SAMARALI VOSITASI SIFATIDA	134-137
<i>Suyunova Iroda</i> APPLICATION OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN LAWMAKING AND PRIVATE LAW....	138-146
<i>Максудов Хушнур Хуршедович</i> ОСОБЕННОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНФОРМАЦИОННО-ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ И ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В СОВЕРШЕНСТВОВАНИИ ПРОКУРОРСКОГО НАДЗОРА ЗА ИСПОЛНЕНИЕМ ЗАКОНОВ ОРГАНАМИ СЛЕДСТВИЯ В БОРЬБЕ С НЕЗАКОННЫМ ОБОРОТОМ НАРКОТИЧЕСКИХ СРЕДСТВ.....	147-153
<i>Urinboyeva Muxlisa Ma'rufovna</i> SUN'IY INTELLEKT TUSHUNCHASI VA UNING HUQUQ TIZIMIDA QO'LLANILISHIGA OID NAZARIY YONDASHUVLAR.....	154-158
<i>Ochilov Aziz Ismatovich</i> MA'MURIY-HUQUQIY NIZO VA OMMAVIY-HUQUQIY NIZOLARNING O'ZARO NISBATINING NAZARIY VA AMALIY AHAMIYATI	159-167

<i>Temirov Madrahim O'lmas o'g'li</i> BOJXONA SOHASIDA SODIR ETILGAN JINOYATLAR YUZASIDAN OLIB QO'YILGAN TOVAR MODDIY BOYLIKLARINING KEYINGI HUQUQIY MAQOMINI BELGILASHDAGI AYRIM MASALALAR VA ULARNING YECHIMLARI.....	168-171
<i>Mashrabov Madorbek</i> AVTOMOBIL YO'LLARINING OMMAVIY MULK SIFATIDA MA'MURIY-HUQUQIY TABIATI.....	172-177
<i>Abdugaffarov Davronbek Dilshod ugli</i> CHOICE OF LAW FOR INTERNATIONAL COMMERCIAL AGENCY AGREEMENTS: BALANCING PARTY AUTONOMY AND AGENT PROTECTION.....	178-183
<i>Kabilov Sardor Asrolovich, Mirzayev Faxritdin Ziyatovich</i> JINOIY JAVOBGARLIKDAN OZOD QILISH VA UNING IJTIMOIIY ZARURATI MASALALARI	184-189
<i>Эгамбердиев Ферузбек Аскаржон угли</i> ФОРМЫ СУДЕБНОГО КОНТРОЛЯ НА ДОСУДЕБНОЙ СТАДИИ УГОЛОВНОГО ПРОЦЕССА.....	190-195
<i>Shermatova Gulruh Akmalovna</i> MAISHIY JINOYAT SODIR ETGAN SHAXSNING KRIMINOLOGIK TAVSIFI	196-201
13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI	
<i>Qurbonova Dilafroz Toshturdiyevna</i> TEMURIY MALIKALAR MA'NAVIY MEROSI ASOSIDA TALABA-QIZLARNING AXLOQIY QADRIYATLARINI RIVOJLANTIRISHNING MAZMUNI VA MOHIYATI.....	202-205
<i>Tirkasheva Go'zal Baxramovna</i> XALQ OG'ZAKI IJODI – MILLIY VA UMUMMADANIY KOMPETENSIYALARNI SHAKLLANTIRUVCHI KOMPLEKS PEDAGOGIK MEKANIZM SIFATIDA	206-213
<i>Ismatov Dilmurod Elmurod o'g'li</i> BO'LAJAK O'QITUVCHILARNING AXBOROT-PEDAGOGIK KOMPETENSIYASINI TAKOMILLASHTIRISH METODIKASI VA BOSQICHLARI	214-219
<i>Гулбоева Шохиста Исमत кизи</i> САМОСТОЯТЕЛЬНАЯ РАБОТА КАК КЛЮЧЕВОЙ РЕСУРС ФОРМИРОВАНИЯ ИНЖЕНЕРНЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ В ТЕХНИЧЕСКОМ УНИВЕРСИТЕТЕ.....	220-224
<i>Qudratov Shahzod Nasim o'g'li</i> RAQAMLI TA'LIM EKOTIZIMINING MOHIYATI VA PEDAGOGIK IMKONIYATLARI.....	225-231
<i>Muhammadiyev Lochin G'ayratovich</i> OLIIY TA'LIM MUASSASALARIDA TARIX O'QITISHDA MULTIMEDIA VOSITALARINING SAMARADORLIGINI ANIQLASH	232-235
<i>Abraeva Rukhsora Shuhratovna</i> USING CORPUS-BASED TOOLS TO ENHANCE GRAMMAR INSTRUCTION FOR MULTILEVEL EXAM TAKERS.....	236-242
<i>Konisbaeva Amina Jenisbaevna</i> INGLIZ TILINI O'QITISHDA A2 DARAJADAGI O'QUVCHILARDA UCHRAYDIGAN TIL TO'SIQLARINING DIDAKTIK OMILLARI.....	243-248

Received: 01 March 2026
Accepted: 15 March 2026
Published: 31 March 2026

Article / Original Paper

DIGITALIZATION OF PUBLIC SERVICES AS AN EFFECTIVE TOOL IN THE FIGHT AGAINST CORRUPTION

Uzbekova Dilshoda Tulkinovna

Lecturer

Tashkent State University of Law

Abstract. This article scientifically analyzes the role and effectiveness of digitalization of public services in combating corruption. The paper examines the implementation of e-government systems, increasing transparency in government-citizen relations through the use of information technologies, reducing the human factor and eliminating administrative barriers. The study examines the practical experience of foreign countries and the Republic of Uzbekistan, and develops specific recommendations for reducing corruption through digitalization.

Keywords: digitalization, e-government, corruption, transparency, public services, information technologies, open data, e-services.

DAVLAT XIZMATLARINI RAQAMLASHTIRISH — KORRUPSIYAGA QARSHI KURASHNING SAMARALI VOSITASI SIFATIDA

Uzbekova Dilshoda Tulkinovna

o'qituvchi

Toshkent davlat yuridik universiteti

E-mail: uzbekovadilshoda20@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada davlat xizmatlarini raqamlashtirish jarayonining korrupsiyaga qarshi kurashda tutgan o'rni va samaradorligi ilmiy jihatdan tahlil qilinadi. Maqolada elektron hukumat tizimlarining joriy etilishi, axborot texnologiyalaridan foydalanish orqali davlat-fuqaro munosabatlarida shaffoflikning oshirilishi, inson omilining kamaytirilishi va ma'muriy to'siqlarning bartaraf etilishi masalalari ko'rib chiqiladi. Tadqiqotda xorijiy davlatlar va O'zbekiston Respublikasining amaliy tajribasi o'rganilgan bo'lib, raqamlashtirish orqali korrupsiya darajasini kamaytirish bo'yicha aniq tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: raqamlashtirish, elektron hukumat, korrupsiya, shaffoflik, davlat xizmatlari, axborot texnologiyalari, ochiq ma'lumotlar, e-xizmatlar.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V6SI3Y2026N23>

Kirish. Korrupsiya — davlat boshqaruvi tizimining eng xavfli kasalliklaridan biri bo'lib, u iqtisodiy rivojlanishga to'siq bo'libgina qolmay, balki fuqarolarning davlatga bo'lgan ishonchini ham susaytiradi. Jahon banki ma'lumotlariga ko'ra, korrupsiya sababli jahon miqyosida har yili 1 trillion dollardan ortiq mablag' yo'qolmoqda.

So'nggi o'n yilliklarda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining (AKT) jadal rivojlanishi davlat boshqaruvida sifat jihatidan yangi bosqichni boshlab berdi. Elektron hukumat, raqamli xizmatlar va ochiq ma'lumotlar platformalari an'anaviy byurokratik jarayonlarni tubdan o'zgartirish imkonini bermoqda. Shunday qilib, raqamlashtirish nafaqat samaradorlikni oshirish, balki korrupsiyaga qarshi kurashning ham muhim vositasiga aylandi.

Ushbu tadqiqotning maqsadi — davlat xizmatlarini raqamlashtirish jarayonining korrupsiyaga qarshi kurashda tutgan oʻrnini nazariy va empirik jihatdan asoslash, xorijiy tajribani oʻrganish hamda Oʻzbekiston Respublikasi uchun amaliy tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya. Raqamlashtirish va korrupsiyaga qarshi kurash oʻrtasidagi bogʻliqlik koʻplab ilmiy tadqiqotlarda oʻrganilgan. Olimlar tomonidan amalga oshirilgan tadqiqotlarda elektron hukumat indeksi va korrupsiya idrokining indeksi (Corruption Perceptions Index — CPI) oʻrtasida kuchli teskari korrelyatsiya mavjudligi aniqlangan.

Ndou (2004) oʻz tadqiqotida elektron hukumatning rivojlanayotgan mamlakatlardagi ahamiyatini koʻrsatib, u davlat-fuqaro munosabatlarida vositachilarni kamaytirish orqali korrupsiya ehtimolini sezilarli darajada pasaytirishi mumkinligini taʼkidlaydi [4]. Bertot, Jaeger va Grimes (2010) esa ochiq maʼlumotlar, ijtimoiy tarmoqlar va raqamli texnologiyalar yigʻindisini «shaffoflik ekotizimlari» deb atagan va bu tizimlar korrupsiyaga qarshi kurashda inqilobiy ahamiyatga ega ekanligini koʻrsatgan [3].

Oʻzbekiston kontekstida esa Prezident Shavkat Mirziyoyevning 2017 yildan boshlab amalga oshirilayotgan tizimli islohotlari davlat boshqaruvini raqamlashtirishni ustuvor yoʻnalish sifatida belgiladi. «Raqamli Oʻzbekiston — 2030» strategiyasi va «My Gov» platformasining yaratilishi bu yoʻnalishda muhim qadamlar boʻldi [6].

Ushbu tadqiqotda quyidagi metodlardan foydalanildi: taqqoslama tahlil (turli davlatlarning raqamlashtirish va korrupsiyaga qarshi kurash tajribasini solishtirish); statistik tahlil (Transparency International, Jahon banki va UNDP maʼlumotlaridan foydalanish); hujjatlar tahlili (milliy qonunchilik va davlat dasturlarini oʻrganish); case study usuli (alohida davlatlar va loyihalarni chuqur oʻrganish).

Muhokama. Korrupsiyaning asosiy omillaridan biri — davlat xizmatlarini koʻrsatishda bevosita fuqaro va amaldor oʻrtasidagi aloqa hisoblanadi. Bu aloqa poraxoʻrlik uchun qulay muhit yaratadi. Raqamlashtirish esa bu zanjirni kesib, avtomatlashtirilgan tizimlar orqali xizmatlar koʻrsatish imkonini beradi.

Masalan, Estoniya tajribasi bunga yorqin misol boʻla oladi. Ushbu mamlakatda fuqarolar 99% dan ortiq davlat xizmatlarini onlayn tarzda olishlari mumkin. Natijada, 2023 yildagi Transparency International maʼlumotlariga koʻra, Estoniya Yevropada korrupsiya darajasi eng past mamlakatlar qatoriga kiradi (CPI = 76) [1].

Raqamli platformalar davlat xarajatlari, tender jarayonlari va qarorlar qabul qilishni ochiq va kuzatilishi mumkin boʻlgan holatga keltiradi. Ochiq maʼlumotlar portallari orqali fuqarolar, jurnalistlar va nodavlat tashkilotlar davlat faoliyatini real vaqt rejimida monitoring qila oladi [5].

Janubiy Koreya tajribasi diqqatga sazovor: OPEN (Online Procedures Enhancement for Civil Applications) tizimining joriy etilishi qurilish ruxsatnomalarida korrupsiya darajasini 56 foizga kamaytirdi. Bu tizim orqali barcha jarayonlar onlayn kuzatilishi natijasida lobbichilik va tazyiq koʻrsatish imkoniyatlari keskin qisqardi.

Naqd pul muomalasini kamaytirish korrupsiya uchun qulay sharoitlarni yoʻq qiladi. Raqamli toʻlov tizimlari moliyaviy operatsiyalarni toʻliq audit iziga ega qiladi. Hindistonning «Jan Dhan» loyihasi bunga misol boʻlishi mumkin: bank hisobvaraqlariga toʻgʻridan-toʻgʻri

transferlar orqali subsidiyalarning 12,7 milliard dollar miqdorida «oqib ketishi» oldini olindi [2].

Zamonaviy raqamlashtirish bosqichida sun'iy intellekt (SI) texnologiyalari korrupsiyaga qarshi kurashda yangi imkoniyatlar ochmoqda. Katta ma'lumotlar tahlili (Big Data) orqali korrupsion xatti-harakatlarning naqshlarini aniqlash, anomal xarajatlarni avtomatik tarzda belgilash va xavf darajasini bashorat qilish mumkin bo'lmoqda. Braziliya hukumati CGU (Comptroller General) tizimida SI yordamida tibbiyot sohasidagi xaridlarda firibgarlik holatlari 70 foizga kamaytirildi.

Natijalar. O'zbekiston so'nggi yillarda raqamlashtirish sohasida tub islohot yo'lidan bormoqda. 2017-2021 yillarda amalga oshirilgan «Harakatlar strategiyasi» doirasida elektron hukumatni rivojlantirish ustuvor vazifa sifatida belgilandi. Bugungi kunda mamlakatda 200 dan ortiq davlat xizmati «My Gov» (my.gov.uz) platformasi orqali onlayn ko'rsatilmoqda. Davlat xaridlari tizimi ham «Xarid.uz» platformasiga o'tkazilgan bo'lib, bu tender jarayonlarida shaffoflikni sezilarli darajada oshirdi [10].

O'zbekiston Transparency International reytingida 2016 yilgi 156-o'rindan 2023 yilgi 121-o'ringa ko'tarildi [1]. Bu, albatta, raqamlashtirish bilan bir qatorda siyosiy iroda va tizimli islohotlarning ham samarasi hisoblanadi.

Dunyoning yetakchi davlatlarining tajribasini umumlashtirish mumkin. Estoniya — raqamli jamiyat modelining eng muvaffaqiyatli namunasi. Blokcheyn texnologiyasi asosidagi X-Road ma'lumot almashinuvi tizimi, raqamli shaxsiyat kartasi va e-rezidentlik dasturi mamlakatni global raqamlashtirish indeksida birinchi o'rinlarga olib chiqdi. Singapur SingPass platformasi orqali yagona autentifikatsiya tizimi joriy etgan; «Smart Nation» strategiyasi doirasida hukumat ma'lumotlari real vaqt rejimida ochiq (CPI = 83) [9]. Gruziya «Davlat xizmatlari uyi» modeli fuqarolarga 300 dan ortiq xizmatni yagona markazda olish imkonini beradi; bu mamlakatning 2003 yilgi CPI ko'rsatkichi 18 dan 2023 yilda 53 ga yetdi.

Biroq muammolar ham mavjud. Raqamli savodxonlik darajasining past ekanligi, internet infratuzilmasining hududlar bo'yicha notekis rivojlanganligi va ayrim sohalar (yer-kadastr, sud-huquq tizimi)ning raqamlashtirishda orqada qolayotganligi hal qilinishi zarur bo'lgan dolzarb masalalar bo'lib qolmoqda.

Xulosa. Birinchidan, raqamlashtirish korrupsiyaga qarshi kurashning zaruriy, lekin yetarli bo'lmagan shartidir. U siyosiy iroda, mustaqil nazorat institutlari va fuqarolik jamiyatining faol ishtiroki bilan birgalikda samarali ishlaydi [7].

Ikkinchidan, inson omilini kamaytirish, shaffoflikni ta'minlash va elektron to'lov tizimlarini joriy etish — raqamlashtirish orqali korrupsiya darajasini kamaytirishning asosiy mexanizmlaridir [8].

Uchinchidan, O'zbekiston amalga oshirilayotgan islohotlar bilan to'g'ri yo'ldan bormoqda, lekin sur'atni oshirish va hududiy tafovutlarni bartaraf etish zaruriyati mavjud.

Amaliy tavsiyalar sifatida quyidagilarni taklif etamiz: barcha davlat xizmatlarini 100% onlayn formatga o'tkazishni 2027 yilgacha rejalashtirish va amalga oshirish; sun'iy intellekt asosidagi monitoring tizimlarini antikorrupsiya sohasida joriy etish; ochiq ma'lumotlar portalini kengaytirish va fuqaro nazoratini ta'minlash; raqamli savodxonlikni oshirish bo'yicha milliy dasturlarni kuchaytirish; Estoniya va Singapur kabi yetakchi davlatlar bilan tajriba almashish hamkorligini rivojlantirish.

Adabiyotlar/Literatura/References:

1. Asongu, S. A., & Nwachukwu, J. C. (2016). The mobile phone in the diffusion of knowledge for institutional quality in sub-Saharan Africa. *World Development*, 86, 133-147.
2. Bertot, J. C., Jaeger, P. T., & Grimes, J. M. (2010). Using ICTs to Create a Culture of Transparency: E-government and Social Media as Openness and Anti-Corruption Tools for Societies. *Government Information Quarterly*, 27(3), 264-271.
3. Choi, J., & Choi, J. (2022). Public Sector Digitalization and Corruption: Cross-Country Evidence. *Public Administration Review*, 82(4), 715-728.
4. Mistry, J. J., & Jalal, A. (2012). An empirical analysis of the relationship between e-government and corruption. *The International Journal of Digital Accounting Research*, 12, 145-176.
5. Ndou, V. (2004). E-Government for Developing Countries: Opportunities and Challenges. *The Electronic Journal on Information Systems in Developing Countries*, 18(1), 1-24.
6. O'zbekiston Respublikasi Antikorrupsiya agentligi. (2023). *Korrupsiyaga qarshi kurash sohasidagi milliy hisobot*. Toshkent.
7. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 5 oktyabrdagi PF-6079-son Farmoni «Raqamli O'zbekiston — 2030» strategiyasini tasdiqlash to'g'risida.
8. Transparency International. (2023). *Corruption Perceptions Index 2023*. Berlin: TI Publications.
9. UN E-Government Survey (2022). United Nations Department of Economic and Social Affairs. New York: United Nations.
10. World Bank. (2022). *Digital Government and Anti-Corruption: Evidence and Policy Implications*. Washington, D.C.: World Bank Group.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOYIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 5/3 (6) – 2026

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro‘yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas’uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog‘och ko‘chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog‘lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).